

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

A kiadóhivatalban átvéve:	
Egész évre	16 kor.
Negyedévre	4 "
Helyben háchoz hordva:	
Egész évre	20 kor.
Negyedévre	5 "
Vidékre postán szállítva:	
Egész évre	24 kor.
Negyedévre	6 "

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hétfő és ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Nagyvárad, Apáczai-utca 3.

Aszerkesztőség kéziratok visszaadására vagy megőrzésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 8 fillér.

A budget-vita tanulságai.

A költségvetés tárgyalása e héten véget ért. Negyven év óta mindössze négy-szer fordult elő, hogy a kormánynak január elsején már rendes költségvetése volt. A mostani a negyedik. Es elég sajnálatos, hogy az állami élet rendes funkcionálását négy évtizeden keresztül tehetlenné tette az, hogy a kormányok mindig indeminatással voltak kénytelenek dolgozni s hogy a parlamenti munkából három-négy hónapot mindig a budget tárgyalása vett igénybe. Az indeminatás ellen ugyan alkotmányjogi szempontból kifogás ugyan nem tehető, de célszerűségi szempontból nagyon helytelen, ha a kormány mindig csak a multévi költségvetés keretében mozoghat. Hisz már abból a körülményből, hogy az állami szükségletek évről-évre növekednek s a budget csak formájában marad meg, de évről-évre módosul tartalmilag, kitűnik, hogy ha a kormány a tavalyi budget alapján kénytelen kormányozni, akkor olyan Prokrusztesz-ágyba van szorítva, amely neki sem, az államnak sem válik előnyére.

Ha tehát a házzabályrevízióknak egyéb haszna nem lett volna is, mint az, hogy megrövidítette a költségvetési tárgyalást, ez már magabavéve is messze kihatóvá tette volna a reformot. Nálunk a költségvetési viták különben sem mozogtak

soha parlamentáris keretben. Pedig a költségvetés megszavazása olyan kötelesség, amelyért ellenszolgálat sem a kormánytól, sem az államtól nem követelhető, A régi rend alkotmány maradványaképen, mikor a rendek maguk állapították meg az állami szükségletek nagyságát, s főleg azokat a feltételeket, amelyek mellett ezeknek a szükségleteknek fedezéséhez hozzájárultak, a magyar országgyűlés tagjai négy évtizeden keresztül a költségvetési viták során szokták követelni, a kormánytól bizonyos érdekek kielégítésének megigérését. S dacára annak, hogy az adófizetés általános és a költségvetés az országnak mint osztatlan egésznek szükségleteiről van hivatva gondoskodni, a magyar képviselőház budget vitái megmaradtak a régi rendi országgyűlések nivóján s individuális és partikuláris érdekek hangoztatásában bővelkedtek.

Sehol a Modern Európában ma már nincs meg a költségvetési vitáknak az a rendes jellege, amely nálunk megvolt az egész házzabályrevízióig. Magában Angliában is, a hol pedig a budget jog először fejlődött ki, a képviselőház csak mint bizottság tárgyalja a budgetet, de a ház csak ezen bizottsági jelentést és pedig minden hosszabb vita nélkül fogadja el. Mert az angol parlamentáris felfogás szerint a képviselőház a budgetet nem a kormánynak, hanem az országnak sza-

vazza meg, a kormány pedig nem lévén szerintük más, mint a képviselőházi többségnek képviselője, a tényleges kormányzásban, a költségvetés megtagadása helyett egyszerű biza mallansági szavazattal igyekszik a neki nem tetsző kormánytól megszabadulni.

A mi hosszú hónapokig tartó budgetvitáink tehát nemcsak meddők voltak, hanem teljesen inparlamentárisak is. Ennek vetett hála Istennek véget a házzabályrevízió. Néhány év előtt még utópia számba ment volna az, a mi most valóság lett, hogy a budgettárgyalás két héten át befejeztetett.

Még egy téves fellogás uralkodott eddig nálunk a budgetvitákban, amely ugy látszik a kérdés nem ismerésének volt kifogása. Eddig mindig állandó volt a panasz, hogy az állami szükségletek évről-évre emelkednek. A mostani budgetvita alatt erről nem volt szó. És ez helyes is. Az állami élet funkciói évről-évre szélesebb körre terjednek, az ország lakossága évről-évre több követeléssel lép fel az állammal szemben, s nálunk olyan funkciókat is állami feladatnak tekintenek, amelyek másutt tisztán magán-tevékenység körébe tartoznak. S miután ily módon az állami élet évről-évre intenzívebb lesz, a szükségletei is évről-évre emelkednek s a szükségletek emelkedése nem a rossz gazdálkodásnak, hanem az állami élet fejlődésének doku-

„TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

Az autóban.

Irta: M. Savignon.

— Tessék csak beszélni — szólott a vak Girard ur szeretetreméltó hangon . . . Tessék csak lőképpen, ha a soffőröm jó barátja! Tessék csak, hiszen együtt nézhetjük meg Estérelt.

S magas automobiljáról csak úgy vaktában nyujtotta le jobb kezét, melyet azonban más kéz meg nem ragadott.

Az a férfiu, kinek a meghívás szólott, a köszönet néhány banális szavával válaszolt, mialatt az országutról a soffőrnek egy kézi táskát, egy nehéz kézi bőröndöt, egy kalapskatulyát s néhány más podgyászarabot átnyujtott. Kissé oldalvást mélyen hallgatva fátyolos női alak állott; azután az a férfi, ki a podgyászarabokkal foglalatzkodott, a nagy, elegáns auto hátsó ajtaját kinyitotta s ujját szájára illesztve, a hölgyet nesztelenül besegíté s azután melléje ült.

Nizza utolsó villasorában találkoztak az autoval; minden valószínűség szerint ott várakoztak s a találkozás, melyet Raoul, a soffőr, Girard ur előtt véletlenül mondott, valószínűleg már eleve meg volt beszélve.

Elegáns ruházatában — bár az asszony tulsok ékszerrel viselt — a pár nem valami jó benyomást keltett. Mindenesetre azok közé a kétes alakok közé tartoztak, melyekkel a

Riviera ilyenkor, a téli évad küszöbén oly nagyon bővelkedik . . .

Ura parancsára a soffőr a járművet megindította a vak közvetlenül mellette foglalt helyet s éppen ugy volt öltözve, mint a soffőr: ernyős sapka, védő szemüveg, bőrzeke. Az ur és sofförje mögött az a férfi meg az asszony ültek, mindketten mély hallgatásba merülve.

Mikor Nizzát elhagyták, az auto vezetője, Soargé, a határ felé vette útját. Estérelnek hátat fordítottak. A vak ezt persze nem vehette észre. Mosolygott s barátságosan így szólott:

— Éppen jó és kedvező alkalom arra, hogy az ember Estérelt meglássa . . . az időjárás kedvező, a levegő lágy, szellő sem lengedez. Meglássa, kedves, csinos egy hely, valóban.

Girard ur testi hiánya dacára tulajdonkép mindig jókedvű volt s társalogni nagyon szeretett; ha előzékeny hallgatókra talált, egészen boldog volt s társalgás közben meglepedkezett róla, milyen nehéz megpróbáltatáson ment keresztül.

Mialatt az asszony s a férfi meglepetve egymásra tekintett, a vak egész hangosan, hogy az auto zakatolása dacára mégis megértsek, folytatta beszédjét?

— Nagyon szeretek auton járnai, igen, nagyon. A szállóbeli vendégek csudálkoznak rajtam. Az asszonyok álmodozónak, rajongónak mondanak s tulajdonkép igazuk is van. Raoul-gok a magam módja szerint s a magam módja szerint élvezem a vidéket is. Mikor az első kirándulásokat tettem, barátaim olyan

szeretreméltók voltak, hogy megmagyarázták volna az utat; — most a vetések közt járunk, mondták; most erdőn száguldunk végig; és én visszaemlékezni igyekeztem arra, amit valamikor láttam, mert még csak tíz éve, hogy megvakultam s a visszaemlékezés csakhamar jelentkezett, a lombnak, a mohának illatát, az utnak csendjét és titokszerűségét, mely árnyában megkap — mindezt nagyon jól ismerem . . .

Ma már autómát is ismerem s menetközben megismerem a vidéket is. A motor zakatolásából tudom meg az utat is, a terepet is; hogy hegynek megyünk-e vagy völgynek . . . s ha az auto csuszik, mint ime most, akkor tudom, hogy országuton haladunk. A gyors mozgás fizikai örömet is okoz, mely teljesen megrészegít s másrészt ismét megnyugtató . . .

— Ha különben csak az egyes nyaralókra és a festői módon szétszórt falvakra figyelmeztetnek, melyeket persze a magam szememmel meg nem láthatok, akkor örömmöm teljes . . . O: ez a gyors repülés igazán remek egy dolog!

Girard ur beszélt, csak beszélt s a soffőr barátja, csak hogy ő is szóljon már valamit megjegyezte;

— Látom, hogy az ur nagy barátja a sportnak.

A férfi az automobil tulajdonosának folytonos szóáradatától egészen meg volt lepette, most azonban mulatott rajta s a soffört könyökével oldalba lökte. Az asszony viszont zseb-kendőjét szájára nyomta, hogy hangosan fel ne kacagjon.

Az auto pedig tova száguldott.

Már majdnem a hegység lábához értek. A

mentuma. De hát nem az a kérdés, hogy szaporodnak-e az állami szükségletek, hanem az, hogy oly célra fordítanak-e, amelyek produktívek, amelyek az országot akár kulturális, akár gazdasági téren emelik.

S a most lefolyt budget-vita e tekintetben is megnyugtathat mindenkit. A kormány a reformoknak egész sorával lépett fel s egész sora a reformoknak jelentetett be a legközelebbi jövőre.

Belügyitén, talán még soha olyan precízen nem állapított meg, a helyes nemzetiségi politika úgy, mintahogy azt Andrássy Gyula a beszédében kifejtette, s a választói jog reformja körül, még az általános tárgyalás kezdetén kifejlődött vita is a magyar nemzeti állam kiépítésének oly progjámját világította meg, mely évtizedes mulasztásokat lesz hivatva pótolni. A kereskedelmi tárca keretében a máv szervezetének reformja, a waggon hiány enyhítése, a tarifapolitikának helyesebb alapokra fektetése, a sztrájkjog szabályozása, a munkásbiztosítás körül tapasztalt bajok orvoslása, a háziipar fejlesztési akciónak intenzívebbé tétele volt a kormány programjának a gerince. Darányi is hosszú beszédben világította meg azokat a feladatokat, amelyeket a vizsgálat, a mezőgazdasági szakoktatás, a székelyföldi erdő és legelőkérdés, a legelő gyarapítás az állattenyésztés, az export fejlesztése, az állategészségügy javítása, munkásházak építése, a birtokpolitika és a telepítés terén magaelé tűzött. Apponyi is gazdag munkaprogramot adott. S épen a kultusztárgya költségvetéseinek tárgyalása idején jelent meg az országos törvénytárban az ingyenes

népoktatásról szóló törvény, s ennek mellő befejezése volt az, amit az iskola-látogatási kényszer fokozottabb érvényesítéséről, s a magyar nyelvnek a nemzetiségi vidékeken való intenzívebb tanításáról mondott. A szakiskolák reformja a középiskolák reformja, a katolikus autonómia és az 1848. XX. t.-c. végrehajtása mind messzekiható jelentőségű alkotások lesznek, s azok megvalósítása már a legközelebbi időben megtörténik. Igazságügyi téren a polgári törvénykönyv reformja, s a polgári perrendtartás reformja hivatva lesz az igazságügyi bajok legnagyobb részét orvosolni. A bírói szervezet reformja, a bírói függetlenség kiépítése, a közvetlenség behozatala, a sajtóreform, a pornográfia kiiktatása mind oly reformok, amelyek maradandóvá teszik ennek a kormánynak a működését.

S így mindeneken felül ez a budgetvita azt a tanúságot szerezte az országnak, hogy ennek a kormánynak erős értéke van a legközvetlenebb szükségletek iránt és sem a kérdések megoldásának nehézségei, sem egyéb tekintetek gátul nem szolgálhatnak arra, hogy azok teljesítését mar a legrovidebb időre kilitásba ne helyezze és a megvalósítás útjában álló akadályok elhárításán teljes intenzivitással ne munkálkodnék . . .

A pártok fuziója. A képviselőház folyosóján a koalíciónak »fuzió« címen való egyesülése a beszélgetés tárgya. Minden kész a nevezetes újalakulásra, csak a bankkérdés megoldása hiányzik még. Az volt a terv, hogy már az appropriáció vitája kezdetén e tárgyban is megszólaltatják a miniszterelnöket, de valószínű,

hogy a miniszterelnök nem nyilatkozik addig, amíg kézhez nem kapta a közös bank irását, a bankszabadalom megújítására vonatkozólag. Nagykanizsáról, Zichy miniszter választókerületéből sürgönyzik a »N. P. Journal«-nak: Zichy gróf miniszter bizalmas környezetében úgy tudják, hogy a néppárt fuziója a függetlenségi és az alkotmánypárttal közvetlen küszöbön áll. A miniszter rosszalja a néppárt ama részének aggresszív eljárását, amely ellenzi a fuziót. Befejezett tény, hogy a miniszter több néppártid képviselővel együtt belép az új kormánypártba.

ORSZÁGGYÜLÉS.

A képviselőház ülése.

Budapest, december 11.

Elnök: *Fusth* Gyula.

Elnök bemutatja a bihari kertületben megválasztott *Nadányi* Károly megbízó levelét és jelenti, hogy megvizsgálás végett kiadják az állandó igazoló bizottságnak.

A Ház az új képviselőt megéljenzi.

Mentelmi ügyek

tárgyalása következett.

Bottlik Jánost ipari kihágás elkövetése miatt kiadják.

Hódy Gyulát párbajvétség miatt három napi államfogházra ítélték. Hogy e büntetését kiállhassa, a Ház mentelmi jogát felfüggeszti.

Polónyi Géza becsületsértést követett el *Král* Vilmos dr. ügyvéddel szemben, a Lengyel-féle pör tárgyalásakor, amidőn *Polónyi* Král azzal vádolta meg, hogy mint alkalmazottja visszaélt a diszkrécióval és adatokat szolgáltatott ki ellene *Lengyel* Zoltánnak. A mentelmi bizottság nem kívánja kiadni *Polónyit*. Ezzel szemben *Král* dr nyílt levélben kérte a kiadást. A Ház hozzájárul a mentelmi bizottság határozatához és *Polónyit* nem adja ki. (Helyeslés a középén.)

vidék köves volt és pusztá, a levegő észrevehetőleg hűvösre vált. *Girard* ur a takarót sovány lábai fölé huzta. Most hallgatott, de hirtelen felemelte fejét, meglepetve szitta be a levegőt lesütötte fejét s inkább magához beszélve szólt:

— Különös! — Most már éppenséggel nem tudok tájékozódni. Mindjárt utána azt kérdezte, nincsen-e közelben erdő?

— Egy kis liget — felelte pajkosan az idegen.

— Tán olajfák?

— Ó nem! Nem olajfák. Tölgyek, remek tölgyek. Mintegy éppen arra teremtve, hogy az olyan természetimádókat s rajongókat, mint ön, megörvendeztesse. Vadvirág ezrivel . . . csobogó kis patak . . . s ott a réten gyerekek táncolnak, duhajkodnak. A három utitárs egymást lökdöste.

A vak hitetlenül rázogatta fejét. Különös! Hiszen nem hallotta a patak locsogását, nem érezte a rétnak édes illatát . . .

Es tovább meg tovább száguldott az auto, mindig szorosan az óriási csupasz sziklafalak mellett. Elhagyott vidék volt csakugyan! Idegenek vajmi ritkán látogatták ezt a helyet, hol az ösvérhajcsárok s a birkapásztorok is csak néha-napján hajtották nyájukat.

Girard ur nyugtalanodni kezdett. Csak ennyit kérdezett:

— Vallaurisban vagyunk már?

— Vallauris már réges-rég a hátunk mögött fekszik, — volt a gunyos válasz.

Ekkor végre megértette a vak; s ugyanabban a percben maga mögött halk suttogást is hallott; önkénytelenül megfordult, de vajjon mi haszna volt abból a vaknak!

— *Raoul*, ön csak rövid ideje van még szolgálatomban, nem ismerheti még szokásaimat; jövőre nézve szorosan az adott parancsaimhoz alkalmazkodnik!

S a vak újból tájékozódni igyekezett . . . de abban a sötétségben, amelybe élt, minden hiábavaló volt. És felkiáltott:

— *Raoul*, maga engem megcsall! Hova megyünk?

Most ime, újból azok a suttogó hangok, ruhák sietése, mozgás és most megint gyors suttogás. Az asszony ideges. Térképet terített a térdeire s újjával egyes helyekre bök, miközben egész halkán olvassa:

— Saorge, Tende, Limone.

Ó, elég világos a három ember szándéka: *Girard* ur mindig magánál egy csomó érték-papírt. Azokat elrabolják tőle — így vagy amugy . . . s azután áldozatuk autojával menekülnek. Hiszen közel vannak a határhoz! Az a férfi egész csendesesen hurkot köt a térdén valami selyemkendőből. Avval majd megfojtják a vakot . . .

De most vége van a vak ember mehezen fékezett önuralmának. A sofförhöz fordul s kiáltja?

— Hisz itt beszélgetnek! itt mögöttem a kocsiban . . . ki van ott?

A láthatatlan ellenségek felé fordulva, hiába kérdezősködik a vak.

Gyorsan s egyre gyorsabban száguld az auto. Hangosabb s megint haragosabbakká válik a beszéd s még magasabb, még visítóbb hangon kiáltoz *Girard* ur . . .

Hahó! majd elhallgattatjuk! Tette hamar! A férfiak kutató tekintetnek jobbra-balra. Ott, ott van a szakadék! Oda bele lehet lődni az alkalmatlan kiabálót, ha végeztek majd vele.

A menetsebesség kisebbedik.

— Nem, tovább! Ne itt! — kiáltja az asszony.

Most a vak fel akar kelni. Kezei görcsösen *Roul* vállába kapaszkodnak, füléhez tódul a vére és ő is kiáltja:

— Igen . . . tovább . . . tovább. — Talán ily módon megszabadulhat a veszélytől!

De válasz képpen csak az asszony siketítő kacagása hallatszott. Örült tempóban száguld tova az automobil. Az ut itt hirtelen kanyarulatot képez, a leggyorsabb mozgás szünetel s most a sofför hirtelen — emberföltötti erőt kifejtve — fékezni kezd. Az autó tántorog, a gép szinte hallhatóan liheg . . . s aztán . . . éppen a legnagyobb veszedelem tetőpontján végre megáll! Még csak tíz méterrel tovább s egy másik autóra ütköztek volna bele, melyet ott valami baleset ért.

— *Girard* ur! micsoda szerencse! . . . Önt az ég küldi felénk! Ugy-e, a sofförje segítségünkre lehet? bizonyára van szerszáma, ugy-e?

S már a másik is ott áll *Girard* ur mellett s lesegíti az automobilból; a vak hangjáról ráismert, egyik barátja volt. Beszélni akar, de mintha összeszorítaná a torkát, egy szót sem bir kiejteni; tántorog, barátja segíti, néhány lépéssel tovább vezet . . . s ezenközben egyre beszél hozzá.

— De hát, kedves *Girard* ur, mi a baja? Hiszen egészen sápadt. Talán . . .

— Ott ni! azok . . . azok akartak . . . meg . . .

— No, no, nyugodjék csak meg előbb egy kissé . . . De hát ez meg mit jelent? *Girard* ur! Mit jelentsen ez? A sofförje, meg az az ur, meg az asszony, akik önnel voltak, hiszen azok menekülnek, rohannak, mintha üldöznék őket!

— Meg akartak gyilkolni, meggyilkolni . . . itt, az ut kanyarulatnál.

S nagy könyvek peregetek le a szegény világtalan szeméből s tolytak le az arcán. Azután a végig élt borzalmas jelenetnek utóhatása alatt alétan összeesett.

Appropriáció.

Hoitsy Pál előadó ismerteti az appropriációról szóló javaslatot. A megnövekedett állami kiadásokról beszél és rámutat azokra a beruházásokra, amelyek mind az állam költségvetését terhelik. Kéri a törvényjavaslat elfogadását. (Helyeslés.)

Thaly Kálmán rövid felszólalásában kijelenti, hogy a függetlenségi párt nevében elfogadja a javaslatot, amely bizalmi kérdést képez. A kormánnyal szemben ő és pártja bizalommal van a kormány iránt, amelyben pártjának vezére is benne van. (Helyeslés.)

Parman G. örgy horvátul beszél.

Polónyi támadása.

Polónyi Géza: A maga részéről nem osztja a kormány álláspontját, sem a bank, sem választójogi kérdésekben. Sőt az a meggyőződése, hogy még a többség anélkül, hogy a 67-es, vagy 48-as szempontokra kellene tekinteni, nem állhat minden esetben egész meggyőződéssel a kormány háta mögött. Ezeket az elvi nehézségeket a fuzió sem fogja megszüntetni. A paktum történetét mondja el ezután és arról beszél, hogy a kibontakozásban mekkora szerepe volt a választási reform megalkotásának. A függetlenségi párt részéről a teherrovatok bőségesen lerovattak, ideje tehát, hogy tisztázzuk a helyzetet.

A paktum első pontja értelmében kikapcsolják az átmeneti időre a szolgálati és vezényleti nyelvet. Ezzel szemben áll azonban egy kormány nyilatkozat, a mely az összes nemzeti kívánságok kidomborítását hangsúlyozza. A paktum második pontja eddig még végrehajtva nem lett. Ez a pont az indemnitásról és az új népiskolák megállapításáról intézkedik az 1905—906 évre. Ezt a részt felolvassa szó szerint.

Andrássy Gyula gróf: Ez már sok!

Polónyi Géza: Ebből látható, hogy a kormány fennállása nem lett hosszú időre preliminálva. Aponyi akkor azt is belevette a paktumba, hogy bármely jövődó kormány csak a vezényleti nyelv megmagyarosításával szavaztattja meg a felemelt létszámot.

A két állam közötti viszony rendezésére a paktum nekünk teljesen szabad kezét biztosította. Ha a két állam köst a viszonyt nem lehetne rendezni, akkor úgy intézkedik a paktum, — a statuskvó marad fenn. A kvóta felemeléssel kötött kiegyezéssel tehát a kormány jóval többet adott, mint a mire kötelezve volt. Egy fontos pontja a paktumnak az, amely szerint a Fehérvári éra embereinek politikai tettei felett elvi kijelentéseket és határozatokat lehet hozni. A Ház tehát megbecsteleníthette volna az előző kormány hazafiatlan tetteit. Ezt elmulasztotta a kormány.

A választói reformot olyan széles alapon kellett megcsinálni, amint azt az előbbi kormány tervezetében foglaltatott. Ismerteti azután, hogy a koalizált pártok micsoda terheket vállaltak magukra elveik egyes pontjainak kikapcsolása által és úgy látja, hogy a legtöbbet a függetlenségi párt vállalt magára. A választó joggal foglalkozik ezután. Kéri, miért ejtette el Andrássy a titkosság kritériumát. A pluralitást el nem fogadja, addig, amíg Andrássy meg nem tudja azt is csinálni, hogy valaki a csatatéren háromszor haljon meg.

A választói reformnak, a nemzeti jogok megvalósításához kellett volna tömör többséget toborozni. Ehelyett a reform azoknak fog jogot adni, akik a nemzeti küzdelemben részt nem vettek.

Egy hang: A nemzetiségek!

Polónyi: . . . és a nagybirtokosok. Azokat nem láttam a küzdelemben. De hol voltak a gazdag többségek, akik ma dupla jogokat kapnak? A nemzeti küzdelem alatt végigháztunk Budapesten nagy pénzügyeit és nem kaptunk a küzdelemhez egy fillert sem. (Mozgás.) És ezeket invitálják be, meg a szociálistákat, akik késse! és revolverrel küzdöttek ellenünk. (Ugy van.) A reform a kisebbség uralmát fogja alapítani. Ezzel a javaslattal a kormány a nemzetellenes tényezőket három hatalomhoz juttatja.

Elnök a szónok kérelmére tíz perc szünetet ad.

Szünet után

Polónyi folytatja beszédét.

A nemzetiségek tulságosan elhatalmasodtak. A szociáldemokrata párt is tovább folytatja pusztító munkáját. Az annexió javaslatot sem tartja megfélemlőnek a magyar közjoggal. Az önálló bankügyre vonatkozólag pedig azt mondja, hogy ezt mindenáron keresztül kell vinni a függetlenségi pártnak.

Polónyi 2 óráig beszél. Beszéde végén Wekerle üdvözli Polónyit.

Az ülés 2 órakor véget ért.

Küzdelem a drágaság ellen.

Alig van aktuálisabb kérdés napjainkban, mint az évről-évre nagyobbodó drágaság. A ki csak a tíz év előtti viszonyokra is vissza tud tekinteni, elszomorodottan tapasztalja, hogy nemcsak az élelmicikkel, hanem a ruhanemű s minden más egyéb szükséglet ára annyira emelkedett, hogy ma holnap kétségbe kell esnünk, amikor jogos igényeink kielégítéséről van szó. Igaz ugyan, hogy igényeink is nagyobbodtak, de ez annyira kísérelje a haladásnak, hogy elene jóformán alig tehetünk valamit.

Természetes dolog, hogy a drágaságnak is legnagyobb ellenszere volna a fokozottabb igények leszállítása.

De vajjon ki tanít meg bennünket erre? A korszellem olyan, ami egyenesen ösztökéli az embereket arra, hogy többet kívánjanak, mint a mennyire just formálhatnak; többnek, nagyobbak mutassák magukat, — mint amilyenek.

Ha megváltoznék az emberek gondolkodásmódja, ha az altruisztikus erkölcsök lennének urrá a földön, hamarosan segíthetnének minden bajon. Ámde míg ez bekövetkezik, más eszközökkel kell felvinnünk a harcot a drágaság ellen.

A drágaság okai kétfélék: természetesek és mesterségesek. Természetes okai a drágaságnak az egymás után következő sok rossz termés, a takarmányhiány s az ipari állammá való átalakulásunk, amely elvonja a mezőgazdasági termeléstől a munkáskezet, megdrágítja a termelvényt s hozzá szaporítja a fogyasztók számát. Mesterséges okai a drágaságnak a közvetítők rohamosan szaporodó serege, a rossz vasuti tarifák, az áru-uzsora.

Sehol a világon nincs jobb dolga a közvetítőknek, mint minálunk. Míg valamely élelmicik a termelőtől a fogyasztóhoz jut tizenöt kézen is keresztül megy, amely természetesen mindegyik kivesszi a maga részét belőle. A legtöbbször ez a haszon az uzorakamat nagyságát éri el. Hogy ez így van, arra nem nehéz a való életből száz és száz példát felhozni.

A közvetítők tulkapásai az élelmiszer-árusok egymás között való áremelésre irányuló szövetkezése mind oly tünetek, amelyeket megtalálhatunk a legutolsó faluban is s vajjon van-e ellenük orvosság?

Igenis van. S az előrehaladottabb nyugati államok már nagy mértékben élnek ez orvosszerral, sőt minálunk is nap-nap után terjed ennek a használata. Nem más ez, mint a fogyasztók szerveződése.

Több mint 1000 fogyasztási szövetkezet működik az országban. Magának a Magyar Gazdaszövetség fogyasztási és értékesítő szövetkezeti központjának a »Hangyának« kötelekébe közel 900 működő ilyen szövetkezet tartozik. Ezek a szövetkezetek mutatják meg leg-

inkább a drágaság ellen való küzdelem célra vezető útját. Ezeknek a szövetkezeteknek az évi forgalma meghaladja a 30 millió korona értéket. Aránylag kis összeg az egész ország lakóinak évi szükségletéhez képest, de nem szabad megfeledkezni arról, hogy maga a szövetkezeti mozgalom is eléggé fiatal. Ott azonban, ahol egy fogyasztási szövetkezet megvetette a lábát, gyökeresen megtudta változtatni a viszonyokat. Az áremelő szövetkezetekkel szemben kellő üzleti versenyt teremtett, nyakát szegte az erkölcstelen közvetítőnek s ami fő, nagy mértékben egyengeti az útján mindenhol annak, hogy a fogyasztó a termelővel közvetlenül érintkezék. Külföldön már régóta ismerik a fogyasztási szövetkezetek hasznát, hovatovább nálunk is kezdik megismerni, de éppen e megismerés természetű következményének kellene lenni, hogy mindenki, aki érzi a drágaság reá nehezülő terheit, aki óhajtja maga és embertársai anyagi boldogulását: siet elősegíteni mindenhol fogyasztási szövetkezetek létrejöttét.

Városi közgyűlés.

— Második nap. —

Nagyvárad város törvényhatósága tegnap folytatta december havi közgyűlését. A tegnapi ülés meglehetősen gyenge érkeklődés mellett kezdődött. Később azonban elég szép számmal jelentek meg a bizottsági tagok. A tegnapi ülés legfontosabb tárgya a tulkiadásoknak megszavazása, illetve póthitel útján való fedezése és a vágóhid ügye volt.

Az ülésről tudósításunk a következő:

Glacs Antal főispán pontban 3 órakor nyitotta meg a folytatólagos ülést.

Ujabb póthitel.

Az előző napi közgyűlési jegyzőkönyv felolvasása után dr. Istvánffy István olvassa a tanács javaslatát a felmerült tulkiadások fedezésére nyújtandó póthitel megszavazására. Ismerteti azokat a tételeket, melyeknél a tulkiadások felmerültek. Ezeknek indokolása után kéri a javaslat elfogadását. A javaslat szerint 44849 korona tulkiadás mutatkozik.

Fried Ferenc hibáztatja, hogy a tanács ismét tulkiadásokat okozott.

A város jelenlegi helyzete olyan, hogy a póthitelt meg nem adhatja. A tullepések tételeiben ott szerepel az ősi vasut érdekében szervezett küldöttség költsége 1200 koronával. Helytelennek tartja, hogy egy magánvállalat érdekében a város küldöttséget toboroz s a saját pénzből fizeti. Kifogásolja, hogy a Szigligeti-Színházban a két fűtő helyett most csak egyet alkalmaznak és ezt is a város fizeti. Az utcák locsolásánál felmerült 900 koronát szintén nem tudja, hogy mire leit felhasználva, mert éppen a legnagyobb melegben volt a legtöbb panasz a hiányos locsolás miatt.

Rimler Károly polgármester válaszol Fried Ferencnek. Elsősorban kijelenti, hogy az ősi vasut ügyében szervezett küldöttség költségeinek fedezését maga a város határozta el, ez pedig szabályrendeleten alapszik. A locsolást a panaszok idején fokozottabb mérvben fogantositották. A törvényhatóság határozatait pedig mindig respektálja és respektáltatja a tisztviselőkkel is, ha pedig ezt nem tennék, a legszigorubbán fog eljárni. (Éljen! Helyes!)

Várady Zsigmond: Az árvatartási díjnál 14000 korona tulkiadás mutatkozik. Ez a tulkiadás előreláthatólag folyton fog növekedni és ennek az lesz a következménye, hogy a polgárság össze roskad a növekedő adók alatt. Találjon a tanács valami módot, hogy a törvénynek idevonatkozó szakasza megváltoztatassék.

Rimler Károly figyelemmel kíséri a kérdést

és a legközelebbi kongresszuson már fel is szólalnak ebben az ügyben.

Hoványi Gyula dr a küldöttségek költségeinek fedezésére vonatkozó a szabályrendelet módosítását javasolja.

Kurländer Ede nem kívánja a szabályrendelet módosítását, mert lehetnek olyan bizottsági tagok, akik nem fizethetik az ilyen kiadásokat.

Hlatky Endre a szabályrendelet módosítását sürgeti.

Várady Zsigmond a színházi felügyelői állást fölöslegesnek tartja.

Rimler Károly a felügyelő munkáját szigorúan ellenőrzi. A felügyelői állást szükségesnek mondja.

A felszólalások után a tanács javaslatát elfogadják.

Az 1907-ben telmerült pénztárhány fedezésére a közgyűlés az ideiglenes tartalék alapot jelöli ki.

A közvágóhid kibővítése.

A tanács tekintettel a jelenlegi állapotokra, javasolja, hogy új vágóhidat készítsenek és pedig az állatvásártér közelében.

Weiss Lajos nem tartja szükségesnek egy teljesen új vágóhid létesítését. Elegendő, ha a jelenlegi hid kibővítetik.

Rimler Károly az új vágóhid mellett van s azt minden tekintetben szükségesnek tartja. A vágóhid ügyében a tanács javaslatát fogadta el a közgyűlés.

A köröspart felszabadításának ügyét a tanácsnak adták ki tervek elkészítése végett.

Ezután az összes ügyekben a tanács javaslatát fogadták el.

A klerikalizmus nemzetköziség (?)

Várady Zsigmond és társainak indítványa következett ezután. Indítványozták ugyanis, hogy a kereskedelmi miniszternek legutóbb a vasutasokhoz intézett rendelete visszavonása végett irjanak fel a kormányhoz.

A tanács javasolta, hogy ezt az ügyet tanulmányozás végett adják ki s a jövő közgyűlésen vegyék tárgyalás alá.

Adorján Emil a napirendről való levételt javasolja.

Várady Zsigmond dr: A miniszterhez intézendő felirat nem tüntetés lenne a kormány ellen, hanem eltörölnék azt a precedenst, hogy később esetleg egy másik kormány más hivatalnoki kart fosztana meg jogaitól. Ez nem a nemzetköziség kérdése, mert Magyarországon csak egy nemzetköziség van és az a klerikalizmus.

Adorján Emil nem akar itt politikai színezetet adni a dolognak, rakaskodik előbbeni indítványához.

Hoványi Gyula dr tiltakozik Várady Zsigmond azon kijelentése ellen, hogy a klerikalizmus nemzetköziség, ez üres, minden alap nélküli frázis. Meghajlik a pápa előtt, mert keresztény ember, de tiszteli a királyt is. A hazafiság alatt csak azt érti, hogy itt élned s halnod kell.

Hlatky Endre a szociálista mozgalomnak lét alapja van, de hibás fegyverekkel harcolnak, azonban ha ezeket a fegyvereket kiütik a kezükből, bombákkal fognak harcolni.

Stocker József: A szociálisták ellen beszél.

Várady Zsigmond dr helyre igazítottanak jelenti ki előbbeni mondását és azt mondja, hogy nem egy, hanem két nemzetköziség van az országban a klerikalizmus és a szociálisták.

Ezután szavazásra kerül a sor s a Várady Zsigmond indítványát 28 szavazattal 6 ellenében elvetik s így az ügy le került a napirendről.

Az ülésnek 10 óra után lett vége.

Háboru előtt.

A bojkott Albániában.

Üszküb, dec. 11. Az utóbbi időben Albánia minden részéről pozitív hírek érkeznek arról, hogy a kereskedők körében mindig új, meg új bizottságok alakulnak, hogy az osztrák áruk bojkottját ne csak fenntartsák, de ellenőrizzék is. Aki a viszonyokat ismeri, az egyáltalában nem fog csodálkozni azon. Speciálisan a katolikus vallású albánok közt már huzamosabb idő előtt megindult egy áramlat, melynek az a célja, hogy Ausztria-Magyarország gyámkodását lerázza. Ez a gyámkodás mindig utálat tárgya volt Albániában. Az annexió politikája a nép körében oly keserűséget szült, hogy a tömeg akarata nagyobb lett, mint a kormány akarata. A lakosság tudja, hogy valamely bojkott ellen, mely jogba nem ütközik semmiféle kormány sem tehet semmit. Ausztria fenyegetései csak úgy hatottak, mintha olajat öntöttek volna a tüzre. Csak fokozták az ellentállást. Most már a bojkott oly dimenziókat öltött, hogy annak a korlátozása képtelennek látszik. A magyar-osztrák konzulátusok az albánoknak emlékeztükbe hozták azt a sok jótéteményt, melyben őket részesítették. Ezzel pedig bebizonyították, hogy a népkaraktert egyáltalában nem ismerik. Mert ezzel éppen annak az ellenkezőjét érték el, mint amit elérni akartak. Az albán nép, annak katolikus és mohammedán része egyaránt azt kívánja, hogy egységes kormányzat alá jusson. Megunta az ide-oda való ingadozást és megaláztatást.

London, dec. 11. A külföldi hatalmak felfogása szerint Ausztria eltér eddig tanúsított magatartásától. A külföld Boszniát és Hercegovinát autonóm állammá akarja tenni.

A török flotta újjászervezése.

Bécs, dec. 11. Az angol kormány a török kormány felszólítása folytán egy tengernagyot rendelt ki, hogy a török flottát újjászerveze. Ez a tengernagy 3000 font évi fizetést kap. A tengernagyon kívül még négy angol tengerésztiszt lép a török flotta szolgálatába.

Berlin, dec. 14. Az ujtörök körök, különösen a katonák nagyon haragszának Angliára ama követelése miatt, hogy Törökország hadiszerezetét angol gyáraknál rendelje meg.

Biharmegyei közművelődési egylet.

Néhány hónap óta folyamatban van a Dmke biharmegyei osztályának megalakítása. E mozgalom annyira előrehaladt, hogy f. hó 20-ra ki is van már tűzve a megalakulás. Most azonban jelentős fordulatot, előnyös fordulatot vett a dolog. A közművelődési egylet nem mint a Dmke fiókja, hanem mint ettől független *Biharmegyei közművelődési egylet* fog megalakulni. Annál inkább örvendünk ennek a fordulatnak, mert a tárgyban mi is kezdet óta ezt az álláspontot foglaltuk el.

A *Dmke* alakulása ügyében vettük és készségesen adjuk e mozgalom lelkes megindítójának, közkedvelt főispánunknak értesítését a következőkben:

A Délmagyarországi magyar közművelődési egyesület felkérésére Biharmegyében mozgalmat indítottam, hogy a jelzett egyesületnek osztályt létesítsék. A nagyközönség törekvéseimben nem hagyott magamra és áthatva a

kultura fejlesztésének magasztos eszméjétől lelkesen tömörült kibontott zászlóm alá.

A közönség lelkesedése tovább ment, fel-támadt önbizalma és minden oldalról azon óhajnak adnak kifejezést, hogy ne mint Dmke osztály, hanem mint teljesen önálló közművelődési egyesület alakuljunk meg. Megértve és engedve a nagyközönség eme igazán lelkes óhajának a megalakulási mozgalmat óhajuk szerint vezetem tovább, annál is inkább, mert belátom azt, hogy Biharmegye, valamint az alakítandó közművelődési egyesület körébe tartozó vármegyék földrajzi fekvésüknél fogva sem tartozhatnak a Dmke körébe.

Önálló munkálkodásunknak igen széles köre nyílik így is meg és az egyesület nagy céljainak keresztül vitelére mint önálló egyesületnek, — nagyobb erő fog rendelkezésére állani.

Alakulásunk eme fontos mozzanata annál is inkább nyereséget jelent, mert így az Országos közművelődési tanács új irányu törekvéseinkhez legmesszebb menő támogatását helyezte kilátásba.

Amikor tehát különválásunkat a nagyközönség szíves tudomására hozom, egyben értesítem, hogy az eddigi tagbepékeket az új kulturális egyesületbe való belépésnek tekintem és felkérem a nagyközönséget, miszerint más hasonló célokért munkálkodó, de idegen közművelődési egyesület támogatása helyett bennünket, mint Biharmegyei Magyar Közművelődési Egyesületet szíveskedjék pártfogásában részesíteni.

Egyidejűleg arról is értesítem a nagyközönséget, illetve azokat, kik becses aláírásaikkal tagjaink díszes taborát alkotják, hogy egyesületünk ünnepélyes alakuló közgyűlése folyó hó hó 20 án délután fél 4 órakor a város háza nagytermében fog megtörténni. Erre való tekintettel kérem még a közönség azon tagjait, akik aláírással ellátott felkéréseket kaptak, hogy az aláírási ivatek e hó 15-ig címre szíveskedjenek beküldeni, annál is inkább, mert az addig belépő tagokból lesznek megalakítva az egyesület szervei. Azokat az urakat és hölgyeket, akik nem kaptak aláírási ivatek, azonban az egyesületnek tagjai óhajtanak lenni, ezuton kérem, szíveskedjenek becses címüket velem tudatni s ennek alapján meg fogják kapni az aláírási ivatek.

Nagyvárad, 1908. december hó 10-én.

Glaaz Antal
főispán, ügyvezető elnök.

UJDONSÁGOK.

* **Halálozás.** Ószinte részvétellel emlékeztünk meg tegnap a gyászról, mely a váradi főgimnázium volt érdemes tanárának *Ponty Kelemennek* halálával érte a premontrei rendet. A gyászszeszetről a rend a következő gyászjelentést adta ki:

A jászói-premontrei kanonokrend prépostja és a leleszi konvent, az egész Rend és rokonok nevében is, mély fájdalommal s a Mindenható szent akaratában való megnyugvással tudatja, hogy szeretett rendtársa *Ponty Kelemen* Ferenc premontrei kanonok, érdemesült okleveles főgimnáziumi tanár az Isten szolgálatára és a tudományok művelésére szentelt áldásos életét, Budapesten folyó évi december hó 10-én reggel fél 5 órakor, kora 57-ik, rendi pályája 32, áldozó papsága 30-ik évében, keresztény türelemmel viselt hosszú szenvedés után csendesen befejezte s a szentségek töredelmes és áhítatos felvételével megerősített nemes lelkét Teremtőjének visszaadta. Földi maradványait folyó évi december hó 12-én, délután fél 3 órakor az irgalmasrend kórházának halottasházában szenteljük be s a farkasréti temetőben helyezzük örök nyugalomra. Lelke üdvéért az engesztelő szentmise-áldozatot a Norbentium kápolnájában december 14-én mutatják be az Urnak. Budapest, 1908. évi december 10-én. Nyugodjék békében.

* **A hus és kenyér drágaság ellen.** Nagyvárad város törvényhatósága kimondotta, hogy feliratot intéz a kereskedelmi miniszterhez, miszerint az iparyakorlásáról és ipari és kereskedelmi alkalmazottak védelméről szóló törvényben, mely most kerül reform alá, mondassék ki az, hogy a hus és kenyérárát a hatóság határozhatta meg időről-időre. A miniszter eme föliratra tegnap küldte le értesítését, melyben ígéretet tesz, hogy a város föliratát tekintetbe fogja venni. Annyit azonban már most is jelez a miniszter, hogy a husárát a jelenlegi ipari törvény 53. § a alapján a törvényhatóság az iparhatóság és kereskedelmi kamara meghallgatása után maga is meghatározhatja időszakonként.

* **Gyilkosság a danosházai uton.** Folyó hó 6-án reggel virradóra borzalmas rablógyilkosság történt a hajduhadházi—debreceni uton. A gyilkosságnak egy dancsházai ember esett áldozatul s ez ideig még nem sikerült a hatóságnak a tetteseket kézrekeríteni. A gyilkosságról tudósítónk a következőket jelenti: Dancsházáról Harangi Pál gazdálkodó szombat este Hajduhadházra ment át, hogy ott káposztát vásároljon. Dancsházáról egy fiatal legény társaságában ment el. Hajduhadházon Harangi egy szekér káposztát vásárolt és ezzel indult utnak Dancsháza felé. Hajduhadház és Téglás községek között a szekéren lévő legény valami miatt összekapott Harangival s a két ember között dulakodás keletkezett. A legénynél egy vasvilla volt, míg Haranginál az ostoron kívül más védő eszköz nem volt. A legény, akit különben Harangi Berettyóújfaluból hozott magával és rendes foglalkozása nincs, vasvillával ütlegelni kezdte Harangit. Harangi a szekéren ülve a lovakat úgy hajtotta, hogy azok körbe mentek s a megállapított nyomozási adatok szerint négyszer megfordultak a kocsival. E közben vagy leesett, vagy leugrott a kocsiról Harangi és a szekér mellett tovább folyt a dulakodás. Az esetről másnap reggel szerzett tudomást a hatóság, amikor az uton járó-kelek figyelmesek lettek a földönfekvő emberre és erről jelentést tettek a csendőrség. A csendőrség azonnal kiszállott a hullaszemle megtartása végett. Harangi Pál borzalmasan eltorzult arccal feküdt a fagyos földön, mellette hevert egy vasvilla, melynek három ága volt meg s a negyedik ki volt törve. Haranginak a bal szeme ki volt szurva. Arca a szájától mintegy 10 centiméternyire fel volt hasítva, a füle keresztül volt szurva. A koponyán több ütés látszott, melyek nyomán a koponya csont összezúzódott. A csendőrség az eddigi vizsgálatok során megállapította, hogy a gyilkosságot az a fiatal ember követte el, aki Harangival együtt ült a szekéren. A gyanús fiatalembernek nyoma vezetett. A csendőrség Bihar, Szabolcs és Hajduvármegyék területén nyomoz, azonban ez ideig nem sikerült a tettest elfogni. A vizsgálatot a debreceni hatóság vezeti.

* **A pénzügyi tisztviselők holnapi ünnepe.** A pénzügyi tisztviselők anyagi és erkölcsi érdekeit szolgáló holnapi szövetségi megalakulás, a külsőségekben fényes ünnepek keretében fog lefolyni. A pénzügyi tisztviselők részéről megnyilatkozó rokonszenven már több alapító tagsági bejelentésben is kifejezésre jutott. Képvisele lesznek a Kereskedelmi Csarnok dísztermében tartandó közgyűlésen az összes helybeli pénzügyi tisztviselők vezérigazgatóik szemléjében és az összes magyarországi pénzügyi tisztviselők Mándy Lajos ny. miniszter. osztály tanácsos képviselőjében. A főispán, alispán, pol-

gármester az ügyvédi kamara, kereskedelmi és iparkamara, kereskedelmi iskola képviselőinek jelenléte, az általános érdekeltség dokumentálásul vehető. Az idegenből érkező vendégeket a pályaudvaron ma délután és este ünnepélyesen fogadják. Este fél 9 órakor ismerkedés a Pannóniában.

* **Öngyilkos katona.** Tegnap reggel a várban egy közember agyonlőtte magát. Az öngyilkosság híre nyomán azt beszélték, hogy a katona a háborútól való félelmében követte volna el tettét. Ez azonban nem felel meg a valóságnak, mert a vizsgálat kiderítette, hogy az öngyilkosság oka szerelmi bánat és a hazaváló vágyakozás volt. Az öngyilkos katonát *Ferencz* Györgynek hívták és a tavasszal vonult be katonai szolgálatra. Az első században szolgált mint közember s viselkedésével összes felebbvalói megvoltak elégedve, büntetve sohasem volt, társai szerették. Tegnap reggel szolgálati fegyverével mellbe lötte magát és azonnal meghalt.

* **Menekülés a villamosok elől.** Az év elején megirtuk, hogy Biardiószegegről Szabó István Amerikába ment ki és ott kosztadónéjnak férjét agyonlőtte. Az amerikai hatóság szigorú nyomozás alapján bebizonyította, hogy a gyilkosságot tényleg Szabó követte el. A bizonyítékok teljes részletességgel beváltak szerzve már május végén és az ítélet kihirdetését június elsejére várták. Szabó fogsága alatt mindent elkövetett, hogy kiszabaduljon, azonban minden kísérlete hajótörést szenvedett s már úgy látszott, hogy végre is hajtják rajta az ítéletet, mely az amerikai törvények értelmében ilyen körülmények között a halál szokott lenni. Az ítélet kihirdetése azonban késétt. Szabó ügyéről tudomást szerzett egy Bihar-megyéből kivándorolt református lelkész, aki közbevetette magát Szabó érdekében és pedig eredményesen. Most ugyanis Szabó István levelet írt Amerikából Diószegre a feleségének. A levélben örömmel üjságolja, hogy kiszabadult a börtönből és hogy utnak indult Magyarországra felé. Állítólag karácsonyra már idehaza is lesz.

* **Vigyázatlan kocsisok.** A nagyvárad városi vasút r. t. panaszfeljelentést tett amiatt, hogy tegnapelőtt délelőtt a Sal Ferenc-utca sarkán lévő megállóhelyen *Katona* Sándor, a Krischner és Deutsch cég kocsisa nekijáratott a villamos kocsinak és azt megsértette. Ugyanezen délelőtt a Szent László-téren egy *Katona* János nevű b.-bőszörményi lakos is nekijáratott egy másik villamos kocsinak és azt megsértette. Mindkét esetben a rendőrség folyamatba tette a kihágási eljárást.

* **A fizetett házitolvaj.** Nagy feltűnést keltett az este Nagy Borcsa, megholdogult Somogyi Károly sógorújának az esete, annál is inkább mert »Borcsát« ismerte mindenki a Szigligeti-színház pénztárából. Ugyanis kellemtelen meglepetés érte, mert 10 év óta szolgáló hűséges Nagy Pirooska nevű cselédje bosszúból állítólag az összes ékszereit és egy 2000 koronáról szóló betéti könyvét a ridiküllel együtt, amibe ezek a dolgok beváltak zárva, bedobta volna a tűzbe. És ezután mint, aki dolgot a legjobban végezte felment a rendőrségre és egész angol flegmával elmondta az esetet. A rendőrség folytatja a nyomozást.

* **Kitett gyermek.** Tegnap éjszaka 2 óra tájt az állami gyermekmenhely környékén őrzőjáratot tartó Tölcsér Lajos és Dávid Imre lovasrendőrök a menhely kapujában egy kis leány-csecsemőt találtak. A keservesen síró apróságot Tölcsér Lajos bundájába burkolta, s míg a másik belvágolva a környéket, keresvén az anyát, becsengetett a men-

helyre s ott gondozás végett átadta a kisdedit. A rendőrség nyomozza a lelketlen anyát.

* **Talált házinyul.** Az aradi uton őrszolgálatot teljesítő rendőr az elmúlt éjszaka egy házinyulat mentett meg, melyet több kutya hajszolt s már-már szét is tépett. A házinyul a rendőrségre került. Felhívjuk a tulajdonosát, hogy 3 nap alatt jelentkezze a nyulért, különben a nyul dobra kerül.

* **Műno'ner Kindl.** Nagyvárad sörfogyasztóinak már a jövő héten alkalmuk lesz a világhírű »Münchner Kindl« elnevezésű bajor sört megízlelni. Ez a kiváló sör mely még a Salvator sört is felülmúlja. Nagyváradon kizárólag csak a »Pannónia« étteremben lesz kapható. *Délelőtti hangverseny vasárnap délelőtt 10-től 1 óráig nagy hangversenyt tart a háziéred zenekara a »Pannónia« étteremben változatos műsorról és feltűnést keltő szólószámokkal.*

* **Mozgófénykép a Korona-kávéházban.** Ma szombaton, vasárnap és hétfőn a legújabb szenzációs műsor lesz bemutatva a következő sorrendben. A hazafi. Féltékeny anyós. Vizesés a Pyränei hegyeken. Feleséged ámit minket. Sport Szt.-Mauritzban. Élet a közétengeren. Levélhulláskor. Csinos szobalány Kezdeté 9 órakor. Belépti-díj nincs. Számos látogatást kér tisztelettel Klein Lajos, kávé.

Névjegyek

a legizlésebb kivitelben megrendelhető
SEBŐ IMRE könyvkereskedőnél
Nagyváradon, Rákóczi-ut.

SZÍNHÁZ.

Heti műsor:

Szombat: A préda.
Vasárnap d. u.: A hadnagy ur, este: Tattárjárás.

A mai bemutató. Schnitzler Arturnak érdekfeszítő és izgató katona-dramáját, »A préda«-t állítja színpadunkra. Ezzel a bemutatóval a nagyvárad művészgarda megelőzi az összes magyar színpadokat, amelyek a mi színházunk után fogják bemutatni ezt a mindvégig nagyhatású Schnitzler-darabot, amelyet Liptai Károly dolgozott át magyar színpadra. A címszerepet Hevesi Mariska kreálja. Érdekes szerepet játszik a darabban Beregi Sándor is, aki a nyegle porosz főhadnagyot személyesíti. A mai előadás kivételén 7 órakor kezdődik, előzékenységből a bérlőközönség azon tagjai iránt, akik a színházi előadás után a »Gyermekbarát« mai mulatságán is részt akarnak venni.

MULATSÁG.

Naptár.

Január 22. Jogász kolon-estély.

IRODALOM.

A Lourdesi Jelenések. Egy tanu bizalmas emléklapjai. Irta *Estrade K.-J.* nyug. főadótárnok. Francia eredetiből fordítva kiadja dr. *Horvát Győző* kanonok. A szerző a jelenések idején Lourdesban volt adóhivatalnok. Eleinte maga is azok közé tartozott, akik csak élcelődtek a Lourdesban végbemenő esemé-

nyeken. Később érdeklődni kezdett a dolgok iránt s tanuja volt Bernadette elragadtatásainak, a forrás fölfedezésének, a kegyhely fejlődésének s házában nővérénél számtalanszor társalagott a kis Bernadettel. Naplószerűen jegyezte az eseményeket, míg végre mások biztatására kiadta jegyzeteit s most 88 éves korában beteggyárról áldását küldi, mint egy autogrammból látjuk, a magyar kiadás vállalatára. Valóban szerencsés gondolat volt e munkát lefordítani, mely egy becsületes szemtanu közvetlenségével oly részletesen és vonzóan, minden túlzástól menten s mégis annyi melegséggel írja le a lourdesi jelenéseket s a kegyhely fejlődését, hogy ennél érdekesebb, élvezetesebb és hasznosabb munkát Lourdesről nem ismerünk. Olvasóinknak a közeledő karácsonyi ünnepek s főleg a lourdesi 50 éves jubileum alkalmából a legmelegebben ajánljuk. A 300 lapnyi könyvet kilenc kép és egy autogramm díszíti, a valódi arannyal nyomott címmel s színes díszítményekkel ékeskedő egész-vászon kötés valódi díszmunkává avatja. Szinte mesészerű, hogy mindezek mellett ára, bérmentes szétküldéssel, 2 K, mond két korona. Megrendelhető a pénz előleges beküldésével vagy utánvétellel: 1) dr Horváth Győző kanonoknál Kalocsán; 2. a »Hírnök« kiadóhivatalánál Kalocsán; 3. a kalocsai olvasógyárban (Tantos Ferenc káplán címen); 4. Jurcsó Antal könyvnyomdájában Kalocsán.

ÁVIRATOK.

Pártviszály Portugáliában.

Lisszabon, dec. 11. A regeneradók pártjában szakadás állott be. Több befolyásos párttag vonakodik Vilhena pártvezért követni.

A prágai statárium.

Bécs, dec. 11. Parlamenti körökből az hallatszík, hogy Prágában a jövő héten megszüntetik a statáriumot, ha azonban ezután is megzavarnák a rendet, akkor újra el fogják rendelni a statáriumot.

Igazságszolgáltatás.

Szomszédharc. Érdekes tárgyalás volt tegnap a törvényszéken. Egy román parasztember állt a bírák előtt gyilkosság bűnével terelve. Védője nem volt, hanem maga adta elő ügyét oly eredménnyel, hogy a törvényszék felmentő ítéletet hozott. Az eset a következő: 1907. szeptemberében Vaskó községben Tyipe Mitru összeszóalkozott szomszédjával James Luppall. A vitából verekezés keletkezett és a küzdelem hevében James Lup egy csákánnyal leütötte szomszédját, ki menten halva rogyott össze. A támadó Tyipe Mitru volt s mivel önvédelemből történt az ütés, a kir. törvényszék a vádlottat felmentette. Előző Millye Gyula, ügyész Lázár Márton volt. Az ítélet jogerős.

KÖZGAZDASÁG.

Nagy sertéshizláló Óssiban. A nagyváradi 1. sz. káptalan ez évben létesített Óssi-i gazdaságában egy sertéshizláló telepet, mely nagyonszáman kidolgozott üzemtervvel indult meg. Maga a telep pazarul van elkészítve. A hizlalda állandóan 900 drb sartes befogadására van készítve. A telepen van egy dinamó gép mely a városi villamos műtől kapja az indukáló erőt. Ez a dinamó szolgáltatja azután a hajtóművet a darálógépek és vízszivattyúnak. A

hizláló helye a sertéseknek 9 rekeszre van beosztva, egy-egy rekesz 100 drbra készítve, számít egy sertésre 1.5 négyszög méter. Az etető cementből van csinálva, ugyszintén a fürösztő medencék is. A hizlaldó sertések úgy vannak beosztva, hogy most a téli időben minden második hétben lehet venni egyenként is hizott sertéseket. Ez jó a váradi fogyasztó közönségnek. Az eljárás pedig egyszerű. Mindenki akár személyesen, akár írásban, akár telefonon bejelent a káptalani (Sal Ferenc-u. 2.) irodában a szükséges mennyiséget és mikor az ideje f. hó 22 étől minden két hétben az Óssi gazdaságban átveheti a megrendelt sertéseket.

A gabonatözsde határidői.

— Délután 4 órakor. —

Budapest, dec. 11.

Buza május	50 kilogrammonként	11.60
Buza okt. — — —	— — —	10.38
Rozs okt. — — —	— — —	8.96
Zab májusra — — —	— — —	—
Zab okt. — — —	— — —	7.04
Tengeri máj. 1908. — — —	— — —	6.85
Tengeri jul. — — —	— — —	6.69

Ertéktözsde.

— Délután 4 órakor. —

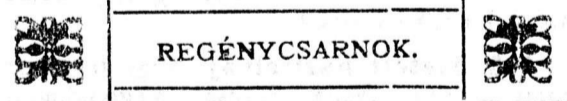
Budapest, dec. 11.

Osztrák hitelrészvény — — —	631.25
Magyar hitelrészvény — — —	748.—
Leszámitoló bank — — —	743.75
Rimamurányi — — —	561.50
Osztrák-m. államvasuti részv. — — —	692.25
Közuti vasut — — —	562.—
Városi villamos vasut — — —	269.—

Hivatalos árfolyamok.

A budapesti áru- és értéktözsde 1908. dec. 11.

Magyar arany járadék 4 száz. — — —	111.50
Magyar koronajáradék 4 száz. — — —	93.25
Magyar koronajáradék — — —	82.75
Magyar földterherment. kötvény 4. sz. — — —	240.—
Horvát-szlavon földterherment. kötvény — — —	95.50
Magyar nyerevény sorsjegy kölesön — — —	93.50
Tisza-szab. és szegedi sorsjegy kölesön — — —	94.50
Osztrák járadék papirban — — —	186.—
Osztrák járadék ezüstben — — —	145.—
Osztrák járadék aranyban — — —	97.25
Osztrák korona járadék — — —	99.—
1860. osztr. államsorsjegyek — — —	116.50
Osztrák magyar bankrészvény — — —	197.50
Magyar hitelbank-részvény — — —	150.25
Osztrák hitelbank-részvény — — —	730.—
Magyar hitelrészvény — — —	748.—
London vista — — —	631.50
Páris vista — — —	689.50

EMIKE.

IRTA:

HAJDU IMRE.

(Folytatás.)

9.

— Ejnye, forgós, lánczos, lobogós adta, add ide csak azt az ostort, hiszen majd mindjárt, erre-arra, meg amarra, ezzel boszusan legrogottam a kocsiból, s úgy oda szabdaltem a kocsitól, lótlól oszlani kezdő duzzogó gyermekre, hogy tudom, míg haza jöttem, volt dolgok, mert vakarhatták az ostor helyét.

— Így hát dolgot hagyott nekik bátyám? — kérdi Pista nevetve.

— Biz azt én.

— Mindezek után persze eloszlottak a támadó csapatok, s bátyámék tovább mehettek.

— Eloszlottak? — intézi vissza bámulva a kérdést az öreg ur — dehogyan oszlottak, harmadtól óra hosszáig nem bírtunk az udvarból kiindulni.

— És a nevelő ur ott volt?

— Ott a szerencsétlen furulyás! válaszolt gunyos mimikával az öreg ur, kezével kicsinlőleg legyintgetve a légből, — ott kérte őket, ott rimázkodott nekik, s ígértetett holmi csebecsét.

— S a fluk?

— Kinevették.

— Végre is miként szabadultak ki bátyámék a hinárból? — kérdi kíváncsian a menyecske.

— Hát bizony csak úgy, kedves hugom-asszony, hogy már szürkülni is kezdett az idő. magam is, feleségem is, boszusak lettünk, boszuságumban eszembe jött, hogy talán jó volna a nevelőnek megparancsolni, hogy ezeket a semmirevaló fickókat fogdossa össze, s zárja el hazajövetelünkig valami üres kamrába; no bezeg volt erre a parancsra egyszerre lőtás-futás, láрма, sírás, káromkodás, kacaj, mert a nevelő rögtön fogatosítani akarta a kapot rendeztet, melyet, hogy miként érvényesített, később tudják meg, most egyelőre csak annyit mondom: hogy mi az udvaron történt revolutiót arra használtuk fel, hogy a kapun kivágtattunk.

— Bocsánatot kérek állásan, jegyzém meg egész tiszteletteljes hangon, nem mese vagy nagyítás ez kedves urambátyám!

— Micsoda mese, vagy nagyítás? — de még csek kicsinyítés ne legyen édes öcsém! — majd holnap, ha szerencsénk lesz hozzátok, ennél többet is kinézel belőlük, dicsekedett az öreg ur, olyan huszároknak termett gyermekek azok, mint a pinyt! — node most vissza a dolgra.

Hát csak, amint mondtam, nagynehezen elindultunk mi, haladtunk sebesen, vissza-visszanézve, vajjon nem vágtat-e utánunk az ellenség? — nem jött senki. — no hála istennek, de e helyett egy fertálymértföldnyi távolra is hallhattunk oly irtóztató lármát, akkora pokoli zajt, hogy még a pesti börzén is megjárta volna, no csak hadd lármázzanak, goudolánk magunkban, hisz majd csak megszűnnek lármázni, ha megújják, ezzel elmentünk Barackyékhoz, kimulattuk magunkat s vagy kilenc óra tájon tértünk vissza.

Amint a házhoz közelítettünk, megijedtünk, ur isten! mi baj lehet otthon? honnan e szokatlan csendesség? menjünk, menjünk, siessünk zaklatja a kocsi feleségem, bizonyosan valami nagy baj történhetett a háznál, — erre azután a kocsi vágatva hajtott be az udvarra, megérkezésünkkor az udvarban siri csend, a nevelőn kívül egy lélek sem mutatkozott, ki mosolygó arccal nyitá fel a kocsi ajtaját s kiszállani segíté abból feleségemet s leányomat.

— Nevelő ur! az istenne kérem szóljon, mi baj történt a háznál? kérdi feleségem izgatottan a nevelőt.

— Hála istennek semmi baj sem történt édes uagysádl válaszolt a kérdezett, kezét csókolva a feleségemnek.

— Hát a fiuk merre vannak? hogy közülök sem nem látok, sem nem hallok egyet sem, kérdém körülpilantva az esthomályban.

— Amint parancsolni méitőztattott, bezártam őket s alig néhány perccel ezelőtt hagytak fel a lármával.

— Helyes! nagyon helyes! nyilvánítgátam megelégedésemet a nevelő eljárására való nézve, fejemmel egyre bólingatva, mialatt feleségemet karonfogva z a tornáca vezetem, melynek ajtaját épen Emike nyitá fel előttünk; hát egyszer csak, amint így helyeseltetek, bólingatok, pokoli láрма, kacaj, zörgés, sírás, káromkodás s többféle jsmertes hangok érintik füleinket, — ur isten, mi ez? tértem hirtelen vissza a tornácból, otthagya feleségemet a faképnél.

A szerkesztésért felelős

Dr. VUOSKICS GYULA.

PFAFF CZÉG
VADÁSZ
 KÜLÖNLEGESSÉGEI
 MEGÉRKEZTEK

DENT GLOVES ÉS FOWNES GLOVES
A VILÁG
 LEGJOBB
KEZTYÜI
 KAPHATÓK.
PFAFF CZÉGNÉL

PFAFF CZÉG
 LONDON
 PARIS
 ÉS
 BERLINI
NYAKKENDŐ
 ÚJDONSÁGAI
 PAZAR VÁLASZTÉKBAN
 MEGÉRKEZTEK

Nagy
 karácsonyi
 vásár.

Legcélszerűbb
 ajándéktárgyak

hölgyek és urak részére.

Külön gyermekjáték
 osztály.

Szép kivitelű
 gyermekjáték-
 ujdonságok.

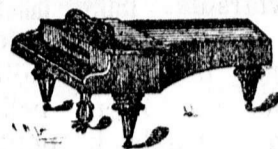
Francia babák óriási
 választékban és rend-
 kívüli nagy választék
 játék különlegességek-
 ben, melyek legolcsób-
 ban kaphatók

Waldmann Ernő

Dizsműárak, sport és utazó
 cikkek üzletében,
 Rákóczi-ut, az Orsolya-
 zárdával szemben.

Interurban Telefon 371.

Van szerencsém értesíteni a nagyérdemű
 zenekedvelő közönséget, hogy a Szent Já-
 nos-utcai 1. sz. alatt levő raktáramban
 nagy választékban vannak 252.

ZONGORÁK
 és
PIANINO

eladásra, hangversenyre, estélyekre ugy
 szintén

havi bérletre igen olcsó árban
 számítva. — A nagyérdemű közönség
 pártfogását kérve, maradtam tisztelettel

Özv. Ilustó Jánosné.

Vendéglő áthelyezés!!

Értesitem a n. é. közönséget, hogy
 a Kurlender házban **14 évig**
fennálló kóser vendéglőmet
 Zöldfa-utca 10 sz. (Dr. Várnai-ház
 ifj. Weisz Bernát mellé) : : : :

HELYEZTEM ÁT.

A n. é. közönség b. pártfogását kérve

tisztelettel

GRÓSZ A.
 vendéglős.

M. kir. államvasutak igazgatósága.

314237—FI.

Hirdetmény.

A magyar kir. államvasutak igazgatóságától vett
 értesítés szerint a 706—710—1802. és 1803—709.
 számú vonatokkal hálókocsi Budapest nyugoti pályau-
 dvar Bázias között és viszont közlekedik.

Indulás Budapest nyugoti pályaudvarról este 10
 óra 15 perckor, érkezés Báziasra délelőtt 9 óra 25
 perckor; indulás Báziasról délután 4 óra 15 perckor
 érkezés Budapestre reggel 7 óra 15 perckor.

Budapest, 1908. évi november hó 21-én.

*M. kir. államvasutak
 Igazgatósága.*

Átköltözés miatt leszállított árak.

SOMLYÓ V. IGNÁCZ
 előbb Weinstock Fülöp

óra, optikai és fényképészeti cikkek raktára
NAGYVÁRAD, Rákóczi-ut 3.

Átköltözés miatt állandóan leszáll-
 litott árakban árusítja kifogástalan
 áruit.

Szép és becses karácsonyi és ujjevi
 ajándéktárgyak.

Belépési felhívás

a **Közgazdasági Korona Takarékos Hitelszövetkezet**

II. évtársulatába.

A második évtársulat 1909. január hó 1-én kezdődik és tagjait három éven át üzletrészenként 1 korona befizetésére kötelezi.

Három hónapon át történt befizetés után amennyiben a részletek pontosan be lettek tartva az összeg $\frac{1}{5}$ részét a betevők kölcsön vehetik.

A beiratások üzletrészenként 20 fillér beiratási díj lefizetése mellett a Közgazdasági Bank Részvénytársaság (Teleki-u. 10.) üzlethelyiségében s a körözött aláírási ivenként történik.

A heti egy koronás üzletrészeket minden helybeli szövetkezeti tag lakására küldött, óvadékkal bíró pénzeszedő szolgálja szedi be.

A vidéki szövetkezeti tagok befizetéseiket a postatakarékpénztár útján portómentesen teljesíthetik.

Közgazdasági Korona Takarékos Hitelszövetkezet.

1600 koronát

jövedelmező ház, termő, lugasszőlővel beörökített kerttel, szabadkézből **ELADÓ**. Értekezhetni **Huszár-utca 7. szám alatt.** :: ::

MOSKOVITS FARKAS és Társa

cipő és csizmagyár. Császári és királyi közös hadsereg szerződéses szállítók.

■ ■ ■

Nagyvárad. ■ ■ ■

Fiókküzetek:

Nagyvárad, Rákóczi ut Bazar épület.
Kizárólag finom különlegességek.

Nagyvárad, Kossuth-utca Gyár épület.
Finom és közönséges lábbelik.

Budapest, Rákóczi-ut 64. Budapest,
Andrássy-ut 17. Pécs, Király-utca 7
Petrozsény, Főtér. Sarajevo Rudolf u. 10.

Eredeti Gyári szabott árak!!!

Rozenzweig Róza (férj. Goldstein)

volt cs. és kir. szabadalom tulajdonos. Első orvosilag elismert

»Párisi Mellfűző Műterme.« — Alapított 1890-ben.

Nagyvárad, Rákóczi ut (Fő-utca.) Telefon 623. sz.

6 óra alatt mérték szerint pontosan és lelkiismeretesen készít **párisi és brüsszeli fűzőket,**

csipőszorítókat, reform késmárki-féle nadrágok, testegyenestők. Raktáron tart 10 000

darab PÁRISI és ZIRKLIS fűzőket, MODELLEKET és mind e szakba vágó kellékeket óriási választékban. Karácsony és újév alkalmával 25% engedmény.

Megérkeztek az összes őszi és téli ujdonságok

Ifj. Kohn Sámuel Bémer-téri nagy áruházába,

minden cikkben, őszi és téli modell-felöltők, angol és skót kosztüm-szövetek, blouse-selymek, szörme-collor blouseok és szoknyák igen nagy választékban és rendkívül jutányos árban árusítatnak.

== A legelegánsabb és legjobb kivitelű ==

angol kosztümök, francia ruhák, őszi és téli

peluche és szörme felöltők, ez évben ismét megnagyobbított saját műtermeimben szintén rendkívül jutányos árban vállaltatnak el. Művezető főszabász: BÖHM. J. ur, az ARVAY JÁNOS és TSA budapesti cs. és kir. udvari szállító cég volt főszabásza.

Ifj. Kohn Sámuel Bémer-tér.